

Swoju rólu maja hakle postajić



Čornochołmčanka Silwija Stephanowa je z rukow dr. Andreasa Klugi z iniciatiwy Serbski sejm powołanske wopismo jako člonka rady starostow přijala. Axel Artt

Wo słabosćach a móžnosćach za skutkowanje powołaneje rady starostow

Chceš-li Serbski sejm jako demokratisce legitimowany gremij docpěć, je wotpowědne statne zrěčenje Sakskeje a Braniborskeje njewobeřdžomne. Poprawny juristski zakład za wólby cyłoserbskeho zastupnistwa pak hišće pobrachuje. Kelko wody Sprjewje hač do toho wokomika hišće z Łužicy do Berlina poběži, tuchwilu nichtó njewě. Njedyrbjeli tohodla prócowanja wo takrjec rewolucionarno-bazowodemokratiske sebjezałoženje sejma a jeho organow – tež rady starostow – prawnisce bjez kóždehožkuli wuznama a tuž jenož moraliski narok wostać?

Wótri kritikarjo, ale tež podpěraćeljo ideje serbskeho parlamenta su sej přezjedni, zo zakładne předwuměnjenje spjelnjene njeje. Najebać to buchu kónc januara we Wojerecach člonjo a člonki rady starostow powołani. Iniciatiwa Serbski sejm bě so rozsudžiła, tajku radu do žiwjenja zwolać. Njepředležace statne zrěčenje maja skerje za přidatny pohon hač za haćidło. Měnja, zo šěsćlětno prócowanja na tymle polu sej za serbsku zjawnosć widžomny wuslědk žadaja.

Što je nadawk rady starostow?

Rozdžělnje su předstawy wo tym, z čim měł so nowy gremij rozestajeć. Štož jeho člonow jednoći, je wola, za swój lud džělać. Zeńdu-li so – po tuchwilnym stawje 1. měrcy w Slepom – přeni raz, budu młodži a starši runje tak kaž nazhonići a tajcy z mnohimi wizijemi za blidom sedžeć. Kubłarka Silwija Stephanowa, we wjesnym žiwjenju Čorneho Chołmca na wšelake wašnje hłuboko zakótwjena, je sej hišće tróšku njewěsta. Tohodla njeje so po powołanskej ceremoniji bliže wuprajic chcyła. Porno tomu je Maksimilian Hasacki, student z Dešna, pońny zapala. Zdžědžił je jón snano wot džěda, swój čas po cyłej Delnjeje Łužicy připóznateho Domowinjana Oskara Hasackeho. „Džěd bě přeco nowym wěcam přistupny“, rjekny wón w dobrej delnjoserbsčinje. Rada starostow je wnučkej tajka nowosć, sobudžělo jeho jara wabi.

Kotry nadawk rada starostow konkretnje ma, na to Stephanowa kaž tež Hasacki hišće dokładnu wotmołwu nimataj. Tež swjatočne zarjadowanje we wěrowanskej rumnosći Wojerowskeho hrodu je jenož młowojće rysowało, dokal ma so nowy gremij pohibować. Maksimilian Hasacki wočakuje, „zo so nětko połoženje serbskeho ludu trochu aktiwnišo a bóle do přichoda hladajo změni“. To słuša do předstawow młodeje generacije wo narodnym džěle, njewopisuje pak to, z čimž ma so gremij zaběrać.

Po koncepcionelnych rozmyslowanjach iniciatiwy za serbski parlament měła rada starostow wěstu dohladowansku funkciju wukonjeć, porjadny wotběh wólbow přihotować a přewodžeć. Rěčnik iniciatiwy dr. Měrcin Wałda mjenowaše to we Wojerecach „instrument, kotryž proces demokratiskich wólbow kontroluje a transparentny čini“. Poprawny, originarny nadawk pak wostanje pod tuchwilnymi wobstejnosćemi utopija, wšako njeje za njón žanoho statnoprawniskeho zakłada. Tohodla běše po słowach Wałdy iniciatiwnikam kaž tež kandidatam za radu starostow hižo zahe dosć „jasne, zo móže tež to (akt powołanja – přisp. redakcije) jenož prowizoriske postupowanje być ..., dokelž njeje nihdže w Serbach žaneje korporacije (zjawneho prawa – přisp. redakcije), kotraž je přez cyłoserbske wólby nastala“.

W funkciji kulojteho blida?

Inicijatiwa Serbski sejm je džěćo do swěta sadžiła, kotrež dyrbi so po słowach Měrcina Wałdy jako rada starostow same „do swojeje funkcije namakać jako ‚njewotwisny‘ gremij, kotryž wolu serbskeho ludu abo zhromadženstwa Serbow ... reprezentuje“. Porodna pomoc na tymle puću zda so być wot rěčnika načata paralela k přewrótowej dobje 1989/1990 w NDR, hdyž běchu kulojte blida wakuum k hakle wotměwacym so demokratiskim wólbam přemosćili. Tež Serbja mějachu swoje kulojte blido. Wobdžělnicy za nim mějachu mandat konkretneje skupiny serbskeje towaršnosće.

Rada starostow prezentuje so porno tomu jako wuběr zwólniwych podpisarjow a podpisarkow zjawneje peticije, nastorčeneje wot inicijatiwy za demokratisce wuzwolene serbske zastupnistwo. Je to woprawdže legitimacije dosć?

Hać budže so gremij přechodnje z rólu „kulojteho blida“ identifikować, mamy wočaknyć. Rada starostow dyrbi so najprjedy konstituować a wobłuk swojeho skutkowanja rysować. Jej we Wojerecach sobu na puć daty „domjacy“ nadawk měri so na transparencu. To bě wospjet słyšeć. Rada měla stražować, zo inicijatiwa sama njetransparentnje njedžěła.

Što w gremiju trjebaja?

„Rada starostow je z wosobinow wutworjena, kotrež swoje mjeno za ideju serbskeho parlamenta přewostajeja. To njejsu hižo někajcy zboka stejacy z dziwnymi předstawami, ale ludžo, zepěracy so na swójske nazhonjenja z džěła po cyłym swěće. Štož woni sobu přinjesu, je pokład“, rjekny delnjoserbski starosta dr. habil. Hartmut S. Leipner. Jako wědomostnik-fyzikar wón po faktach rozsudza. To tež w radže trjebaja. Leipner, zdobom předsyda Spěchowanskeho towarstwa za serbsku rěč w cyrkwi, waži sej to, štož je Domowina w Delnjeje Łužicy minjene lěta docpěła.

Na nazhonjenjowbohate skutkowanje w kulturnym, kubłanskim a narodnym žiwjenju zhladuja na přikład bywši direktor Budyskeho Serbskeho muzeja Tomasz Nawka, wjelelětny předsyda Domowinskeje skupiny Pančicy-Kukow Beno Paška a dr. Fryco Libo, bywši nawoda Džělanišća za serbske kubłanske wuwijanje Choćebuz (ABC). Jako župan župy Delnja Łužica (2000–2002) je wón rozmołwy Domowiny z towarstwom Pónaschemu nastorčil, zo by so tehdyši skoro njepřecelski poměr mjez woběmaj přewinył.

Bjezwuhladne połoženje?

Z podpisarjow peticije stachu so starostki a starosća. Jich jednoći mysl serbskeho parlamenta. „Sejm jako čěrjaca móc modeloweho bikultureneho regiona Łužica je wurjadny projekt hladajo na wužadanja našeje doby a wopominajo a hódnoćejo serbskich prócowarjow 19. a 20. lětstotka“, podšmórny prof. dr. Klawns Thielmann, nětko sam člon rady, w swjedženskim přednošku.

Połoženje, kajkež je, nimaja w radže starostow za bjezwuhladne. Kaž so zda, mnozy w Serbach princip do-prašenja-stajenja radšo wobeńdu. Tele hłowne žórło wšeho čłowjeskeho wuwica nastupajo móc swójskeho naroda a jemu přicpěte prawa njewužiwaja. Město toho so z tuchwilnymi, pječa wupruwowanymi wobstojnosćemi wotnamakaja. To pak člonow rady njewottraša. Kroča njezamyleni dale po swojim bazowodemokratiskim puću. **Axel Arlt**



Prof. dr. Klawns Thielmann ma Serbski sejm za wurjadny projekt hladajo na wužadanja našeje doby.



Čłonojo rady starostow dr. habil. Hartmut S. Leipner, dr. Arnošt Wirth (wotlěwa) a dr. Fryco Libo w rozmołwje z rěčnikom inicijatiwy dr. Měrcinom Wałdu (wotprawa)